

μοις στατιστικές. Ο κόσμος π. χ. θά μάθῃ πῶς ἔκείνος ποῦ φυτεύει μπαμπάκι ἢ καλλιέργει ἑλιές, ἢ πορτοκαλιές, ἢ συκίτις κλπ. κερδίζει τόσο περισσότερο ἀπὸ κείνον ποῦ βγάσει τὴν ψυχὴν του σκάφτοντας τὴ σταφίδα του. Κοντὰ στὸν Α ἢ Β ποῦ διαβάσει τὴν ἡμερησίαν, θά τὸ μάθῃ καὶ ὁ Γιάννης καὶ ὁ Κώστας ὁ χωριάτης, καὶ ποῖος ξέρεῖ τί ἀπογελέματα μπορεῖ νὰ ἔχῃ στὸ μυαλό του τέτοιο πρῶμα. Ἄν δημοσιεύονται στατιστικὲς δουλειᾶς ἐργαστασίων ὑφαντηρίων, κλωστήριων, — τὰ κέρδη ποῦ κάνουν, τὰ κεφάλαια ποῦ διαθέτουν, ὁ κόσμος θά τὰ διάβαζε, θά τὰ συζητούσε — καὶ ποῖος ξέρεῖ ἂν ἐπὶ κάτω κάτω, ἀντὶ νὰ κινδυνεύῃ τοὺς παράδες του σὲ μετοχές μερικῶν τραπεζῶν, δὲν ἀποφάσισε νὰ λάβῃ μέρος σὲ ἐπιχειρήσεις πῶς τακτικὰ προσοδοφόρες καὶ ποῦ κάνουν καλλίτερο, πολὺ καλλίτερο, στὸν τόπο παρὰ ἂν οἱ οἱ μετοχές μιᾶς Τραπεζῆς εἶναι 200 καὶ μεθαύριο 100. — Ὅλοι λέμε πῶς ἐστὶν Ἑλλάδα ὁ κόσμος δὲν ἀποφασίζει νὰ διαθέσῃ κεφάλαια σ' ἐπιχειρήσεις. Καὶ αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια, ἀληθέστατο, γιατί βεβαιότατα ὁ τόπος μπορεῖ νὰ παράξῃ περισσότερα. Ἄλλὰ καὶ ποῖος ἐφρόντισε νὰ διδάξῃ τὸν κόσμο; Τὰ Σχολεῖα δχι βέβαια. Τὸ Ὑπουργεῖο μὲ τίς στατιστικὲς του; Βεβαιότατα δχι. Οἱ ἡμερησίδες; τὴ μόνῃ δουλειᾷ ποῦ κάνουν ἐδῶ κ' ἕνα χρόνο τώρα εἶναι νὰ σωνάζουν πῶς ὁ Χρυσάκης κατάρφει νὰ κἀν 200 ὀκάδες γάλα τὴν ἡμέρα. Ἐνῶς ποῦ δὲν ξέρεῖ καλὰ τὸν τόπο, θά νόμιζε πῶς αὐτὴ εἶναι ἡ μεγαλύτερη βιομηχανία τοῦ τόπου μας. Ἄλλὰ ἴσως καὶ πολλοὶ αὐτοῦ θά τὸ νομίζουν. Πολλοὶ παραπολλοὶ πιστεύουν πῶς τὰ καπέλλα τὰ φάθινα ποῦ φοροῦν καὶ ποῦ γράφουν μέσα «London», εἶναι Ἀγγλικὰ, ἐνῶ τὰ περισσότερα εἶναι καμωμένα ἀπὸ τοὺς καλοὺς βιομηχάνους μας Παπασφυρόπουλο καὶ Πουλόπουλο. Ἐπίσης πολλοὶ καμαρώνουν τίς Ἑγγυητικὰς φανέλλας τους, οἱ ὅποιες εἶναι καμωμένες στὸ Ν. Φάληρο, ἀπὸ τὴν Ὑφαντ. Ἐταιρεία».

ΚΑΠΩΣ

Ξανάσανε ἡ ψυχὴ μας μὲ τῆς Ζαγορίτσιανης τὸ κατόρθωμα. Ἐτσι, ποῖος μπορεῖ νὰ πεῖ τίποτα; Τὸ ξεπαστρέμα τῆς Βουργαρίκης συμμορίας ἀπὸ τοὺς Ἑλληνομακεδόνες θάπεισε καὶ τοὺς Βουργάρους ἀκόμα πῶς ἀρχινήσαμε νὰ κουνῶμε λίγο κ' ἡμεῖς τὰ χέρια μας καὶ νὰ βάζουμε σ' ἐφεδρεία τὴ γλώσσα μας.

Γιὰ νάναί ὅμως τὸ καλὸ τέλειο — τὸ ξανάπαμε καὶ ἄλλοτες — πρέπει καὶ ἀπὸ δῶ, ἀπὸ τὴ λεύτερη Ἑλλάδα, νὰ δείχνονται κάπια φωτεινὰ σημάδια δράσης καὶ καλυτέρευσης.

Μὲ Ζαγορίτσιανη ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά, καὶ μὲ Ρωμαϊκὴ Βουλὴ ἀπὸ τὴν ἄλλη, δουλιὰ σωστὴ δὲ γίνεται. Ἡ Βουλὴ μας εἶναι ἰκανὴ νὰ μουντζουρώσει χίλιες Ζαγορίτσιανες.

Ἡ ἱστορία μου εἶναι παράξενη, εἶπε. Τουλάχιστο ἦταν ἀρκετὴ γιὰ νὰ κομματιάσῃ τὴν ψυχὴν μου καὶ τὴ θέλησή μου. Θά σοῦ τὴν πῶ: Ἴσως νὰ σοῦ φέρῃ ὠφέλιμες σκέψεις, ἔκείνες ποῦ θάναε καὶ σ' ἔμένα μὰ πολὺ ἀργά.

Ἐνώρισε τὴ γυναῖκα μου καὶ θά θυμᾶσαι, δέχως ἄλλο, τὴν τέλεια καὶ μυστηριώδη ὁμορφιά της, ποῦ θγαίνε ἀπὸ τὴν ψυχὴ περισσότερο παρὰ ἀπὸ τὴ σάρκα. Πολλὲς φορές τὴνε ζωγράφισα ἀλληγορικὰ ἐπὶ εἰκόνας τῆς καθάριας ὄνειροφαντασίης ποῦ ἔφτιανα τὸν καλὸ καιρό. Ἦταν ἕνα πλάσμα σκαφτικὸ, φρόνιμο, βαθὺ καὶ σιωπηλὸ, ἀξιο γιὰ πᾶσ' ἀγάπη. Κι ὅμως δὲν τὴν ἀγαπούσα. Ἡ Ἑλένα μου γεννοῦσε τὸ θαυμασμὸ καὶ τὴν ἐχτίμηση, μὰ δὲν ἐβλεπα σ' αὐτὴ παρὰ ἕνα ἔξοχο μοντέλο καὶ δὲν ἐγτιμοῦσα παρὰ τὸν εὐγενεῖκό της χαραχτήρα. Στὴν ἐποχὴ αὐτὴ, ἀγαπώντας μὲ πάθος τὴν τέχνην μόνον, δὲν ἐβλεπα τὴ ζωὴν παρὰ μὲ τὴ σκέψη, ἡ καρδιά μου δὲν εἶχε καθόλου ζυπνήσει, ὅτι δὲν εἶχε νὰ κἀν μὲ τὴ δουλιὰ μου μούφερνε βάρος. Ἦμουν ζωγράφος ὄνειριάρης καὶ δχι ἄνθρωπος ζωντανός. Ὅταν ἡ γυναῖκα μου ἔγερνε ἀπάνου μου, σκευτόμουν τὴ ζωγραφικὴ καὶ τίς ἄλλες ὥρες ἔμενα ἀφερημένος καὶ κρύος.

Ἐμὲ μὲρα παρατήρησα τὴ χλωμάδα, τὸ μαρμαρὸ τῆς ψυχῆς καὶ ὄνειρευτῆς ἐκείνης ὁμορφιάς. Ἡ Ἑλένα ὑπέφερεν ἔξιασιν καὶ μούπαν τὴν ἀλήθεια. Εἶχε πάθει ἀπὸ ἀρρώστια, ποῦ θά τὴν ἔφερνε σὲ λίγο στὸ θάνατο. Ἐμείναι

**ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΤΟΥ ΠΟΝΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ**

*Πέρα πέρα χρώματα διάφανα σμίγουν
Σὲ μαγικὸ ξεφάντωμα.*

*Ἐλα δηγῆτρα τῆς ψυχῆς καὶ πὲς μου, ποῦνα
Τὰ λούλουδα τάνεγγιχα τῆς ὁμορφιάς, ποῦ ἀνοίγουν
Στοῦ δειλινοῦ τὸ ροδογέλασμα,
Τὰ λούλουδα ποῦ τῆς ζωῆς τὸ μόνον κλειοῦνε;*

*Ἐλα τὴν ὄρα τούτη, ποῦ ἡ ψυχὴ μου οἰοκλαίει.
Τὸ πὸ λαφρό σου στέναγμα
Ἐσὸν ἀντίλαλος σημάτρου ἐρμονηλοῦ θά τῆς μι-
[λήση.*

*Θλιμένη εἶναι ἡ ψυχὴ μου καὶ ὄλο θά σοῦ λέῃ
Μέσα στῆς θλίψης τῆς βουβῆς τὰγκάλιασμα
Ποῖον κόσμο ἀγάπης καὶ ὁμορφιάς μπορεῖ νὰ κλείσῃ.*

*Πονετικὰ, καλόγνωμη δείχεται τώρα
Κ' ἡ Φύση στὰ θλιμμένα πλάσματα.
Παντοῦ ἀρμονία χύθηκε καὶ βασιλεύει.
Φέρε κ' ἐσὺ τῆς καλωσύνης σου τὰ πλούσια δῶρα
Τώρα, ποῦ στὰ ὁμορφα τοῦ πόνου μας συντρέμ-
[ματα
Κάποια ἀρμονία φευγάτη κ' ἡ ψυχὴ γυρεύει.*

*Καὶ στήλωσα τὰ μάτια τῆς ψυχῆς προσεχτικὰ
Μὲς στὴν ἀπόκρυφη ψυχὴ τῆς Φύσης.
Καὶ μίλησα καὶ μᾶκουσαν πονετικὰ
Οἱ πλάστρες δύνამες τῆς Ζήσης.
Κι ἀπολογήθησαν στὸ ρώτημά μου δλες μαζί,
Ρώτημα ἀνθρώπου μὲ ψυχὴ θλιμμένη
«Μάθε το, ἀφοῦ τὸ θέλῃς, πῶς ἡ ἀλήθεια ζῆ
Στὸν κόσμο μὲ τὸν πόνον ἀδερφωμένη.
Καὶ μοναχὰ ὁ καλὸς τῆνε θωρεῖ
Καὶ τὴ γροικαίει στὸ μυστικὸ τῆς Πλάσης θεῆνον».*

*Ἐ τῆς ἀλήθειας διαλεχτοί, θλιμένοι μου ἀδερφοί,
Γιὰ ἐσᾶς ἀγάτης ἀγαλμα μὲς στὴν ψυχὴ μου στήνω.*

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΑΡΕΤΑΣ

κατατρομαγμένος, ἡ συνείδησή μου παιδεύονταν, γιατί τὴν εἶχα τόσο παραμελήσει, ἡ ψυχοπόνεση μου μίλησε, ντράπηκα γιὰ τὸν ἐγωισμό μου, ποῦ πρώτη φορὰ μου φανερόνταν. Τὴν ἴδια στιγμὴν ἡ Ἑλένα μὲ παρακάλεσε νὰ κάμω τὸ πολτραῖτο της. Ἴσαμε τότες, ἀδιάζοντας τὸ εἶδος αὐτό, δὲν τὴν παρουσίαζα παρὰ ἀπρόσωπα ἐπὶ μυθολογικὲς σύνθετες. Ἐστρεξα τὴν ἀποθυμίαν της μὲ πονεμένη χαρὰ: ἀποκρινόταν ὠμίμ' ἐπὶ τὴ γνώμη μου νὰ φυλάξω τὴν εἰκόνα, ἐκείνης ποῦ σὲ λίγο θά χανόταν γιὰ πάντα, κ' ἔστρεμα μὴπως, γνωρίζοντας τὴν κατάστασή της, μου ζητούσε τέτοιο πρῶμα ὑπακούοντας ἐπὶ τὴν ἴδια τρομερὴ σκέψη, μὰ δὲ μᾶφθε νὰ ἰδῶ τίποτις. Ἀρχινήσα ἕνα μεγάλο παστὴλ. Οἱ ὥρες ποῦ τὴ ζωγράφιζα ἦταν γιομάτις ἀπὸ τραγικὸ μυστήριον: μπορεῖς νὰ φανταστῆς τὴ λύπη ποῦ ἀνακατεύονταν ἐπὶ τὴ δουλιὰ μου. Ἀγάπησα τὴν τέχνην, μὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἴδια τιμωρήθηκα. Ὅσο περισσότερο ὁ πόθος μου νὰ τὴ διατηρήσω καὶ νὰ τῆνε φτιάσω μ' ἀνάγκαις νὰ βλέπω κατὰ πρόσωπο τὴν Ἑλένα, τόσο περισσότερο ὑπέφερα, γιατί ἐβλεπα καθαρὰ τὴ φανερὴ προχώρηση τῆς ἀρρώστιας της κ' ἔστρεπε νὰ ὑποκρίνομαι. Στέκονταν ἡσυχὴ καὶ γλυκιά, ἔκαμα ἕνα πολτραῖτο ὁμορφοκοὶ πραγματικὸ συνάμα, μὰ δὲν ἤμουν βέβαιος, βλέποντάς τὴν, τίποτα ὅπως τὴν ἔφτιασα μὲ τὴν ἀλύπητη ἐσπερῶσῃ ποῦ μου χάρισε ὁ Θεός, ἂν δὲν ἐνοίσιε τὴν ἀλήθεια. Ποτὲς δὲν ὑπόγραφα ἔργο τόσο τέλειο, ποτὲς ἡ Ἑ-

ΘΕΙΑ ΔΙΚΗ

Τοῦ Δ Ταγκόπουλου

Ὁ Γαβρίλης τοῦ Παβλῆ ἔζησε ἐπὶ τὴν Ἑβρώπη κάμποσα χρόνια σπουδάζοντας γεωργικὰ. Σὰν ξαναγύριζε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα πέρασε καὶ ἀπὸ τὴν πατρίδα του. Πατρίδα του κάποιον χωριδάκι τῆς Πελοπόννησος. Χάρηκε ποῦ ξαναεἶδε τὰγαπημένα του χῶματα, δάκρυσσε σὰν ἀντίκρυσσε τὴ γριὰ μάννα του. Μὰ τὸ χωριὸ σὲ κακὸ χάλι ἐκείνη τὴ χρονιά. Ἀρρώστια πρωτάκουστη χτύπησε τὰμπέλια τους. Κ' οἱ πὸ γέροι τέτοια ἀρρώστια δὲν τῆνε θυμοῦντανε. Χάθησαν τὰμπέλια τους, χάθηκε καὶ τὸ χωριὸ. Κρασί δίνανε καὶ πέρνανε στὰρι ἄλλες χρονιές. Τώρα χαρὰ σ' ὅσους εἶχανε λεφτὰ ἐπὶ τὴν κασέλα τους. Μὰ πόσοι εἶτανε ἀφτοί; Τὸ ἄλλο χωριὸ τί θά γίνῃ; Ὁ Γαβρίλης ὅπου πήγαινε, ὅπου στεκότανε, ἀφτὰ ἔκουε. Βρῆκε καὶ τὸν Παπὰ Γιάννη, τὸν ἡμερηῖον.

— Καλῶς ὦρισε, παιδί μου, τοῦ εἶπε. Σ' ἀσκημη χρονιά μᾶς βρῆκες. Ἐγὼ εἶπα τί πρέπει νὰ γίνῃ. Ἐτσι καὶ τὴν ἄλλη φορὰ μὲ τὴν ἀκρίδα. Φέραμε τὴν ἀγία κάρα ἀπὸ τὸ μοναστήρι, κάναμε μιὰ λιτανεῖα καὶ καθάρισε ὁ τόπος. Ἀφτὸ πρέπει νὰ γίνῃ καὶ τώρα.

— Κ' ἔχεις τὴν ἰδέαν, παπᾶ μου, πῶς μὲ τὴ λιτανεῖα θά φύγῃ ἡ ἀρρώστεια;

— Σίγουρα, παιδί μου. Ἀφτὰ εἶναι θεϊκὰ πράματα. Ὁργὴ Θεοῦ. Πρέπει νὰ δεηθοῦμε γιὰ νὰ μᾶς συχωρήσῃ καὶ νὰ μᾶς λυπηθῇ ὁ Θεός.

Τὰ ἴδια τοῦ εἶπε καὶ ὁ κύρ Στάμος, ὁ πρῶτος νοικοκύρης τοῦ χωριοῦ, τὰ ἴδια καὶ ὁ δάσκαλος, ἕνας φουστανελλᾶς ποῦ χόρταινε τὰ παιδιὰ ξύλο. τὰ ἴδια ὄλοι. Μόνον ἀπὸ τὴ λιτανεῖα περιμένανε σωτηρία.

Τὸ βράδυ πῆγε σπῆτι τοῦ παπᾶς νὰ τονε χαιρετίσῃ. Γνωρίζονταν μὲ τὸ σπῆτι του, εἶτανε καὶ φίλος γκαρδιακός τοῦ μακαρίτη τοῦ πατέρα του. Φυσικὰ ἡ κουβέντα τους πρῶτα πρῶτα εἶτανε γιὰ τὰμπέλια καὶ γιὰ τὴ λιτανεῖα.

— Ἀσκημη χρονιά, παιδί μου. Δὲν πᾶμε διόλου καλά. Παραστρατήσαμε ἀπὸ τὸν ἴσιο δρόμον καὶ ἀποτραβήχτηκε ὁ Θεός, γιατί δὲ βλέπει πιά προκοπὴ ἀπὸ μᾶς. Μιὰ φορὰ ποῦ οἱ ἀθρώποι εἶτανε καλοὶ, ὁ Θεός εἶτανε χαμηλὰ καὶ τονε γλείφανε τὰ βῶδια.

λένα δὲν ἦταν τόσο ὁμορφή ὅσο τὴ στιγμὴν κείνη.
Ἐστρεξε ἀπὸ λίγες μέρες ἡ κατάσταση τῆς γυναίκας μου χειροτέρευσε καὶ κρεβατιώθηκε γιὰ νὰ μὴ ξανασηκωθῇ. Ἦσαν ἡ ὄρα, ποῦ σίμασε ἐπὶ τὴν πόρτα τοῦ χίρου. Μοῦ μίλησε μὲ παράξενη δύναμη ποῦ δὲ φανταζόμουν πῶς ὑπάρχει σ' αὐτὴ, μὲ τὸνο διαπεραστικὸ ποῦ δὲν τολμοῦσα νὰ τῆς ἀπολογηθῶ.

— Δὲ μ' ἀγάπησες; εἶπε. Τώρα μετανοῶνεις γι' αὐτό, τώρα θά ὑποφέρῃς. Δὲν ἀγάπησες παρὰ τὴν τέχνην καὶ τὸν ὁμορπον ἐγωισμό σου: ὁ θάνατός μου σοῦ ζυπνάει τὴν ἀληθινὴν ζωὴ. Σ' εἰγ' ἀγάπησες, δὲν εἶμαι δυσαρστημένη γι' αὐτὸ μαζί σου. Χρειάζονταν ὁ χαμός μου γιὰ νὰ πάρῃς ἐφδηση. Σ' ἀφῆνω ὅμως τὸ πολτραῖτο τοῦτο: θά κρατήτῃ τὴ θέση μου ἐπὶ τὴν ψυχὴν σου καὶ μ' αὐτό, δεαν θά νοιώσῃς ὄλωσδιόλου, θά ξαναγυρίσω κοντὰ σου.

Ἐμείναι κατάπληχτος. Πέθανε καὶ ἄγρια λύπη μὲ κυρίεψε. Ἐζῆσα κάμποσον καιρὸν σὰν ἀφερημένος, ἔπειτα ἔφυγα γιὰ μακρινὸ ταξίδι καὶ ἀπὸ τότες κανεὶς δὲν ἐμᾶθε γιὰ μένα. Δὲν ἔχω τίποτα νὰ πῶ γιὰ τὴ ζωὴν μου ἴσαμε τὴ στιγμὴν ὅπου, δυὸ χρόνια ἀργότερα, συναπάντησα σ' ἕνα μουσεῖο τῆς Γερμανίας τὴ Λουκίλη Ντεραίν. Εἶρεῖς ὅτι τὸ κορίτσι αὐτὸ εἶχεν ἐκείσε, ἄλλοτες μιὰ σειρά εἰκόνας ποῦ εἰδειχναν τέχνην καταπληχτικὴν. Πρῶτον παντρευτῶ, ἔκαμε κάμποσον καιρὸν μαθητῆρα μου. Τὴν ξαναβρῆκα ξανθὴ, μὲ ὁμορφιά χτυπητὴ καὶ ἀποθυμητὴ μ' ἀγαποῦσε.

Έτρεχε ο παπάς, τρέχανε κ' οι φαλτάδες. Κείνη τή μέρα ὄρεξη πολλή δὲν εἶχανε. Δὲ βλέπανε τὴν ὠρα πότε νὰ τελειώσουνε. Μιλημένα ὄλα. Τίλειωσε καμμιά φορά ἡ λειτουργία. Ὁ παπάς εἶπε τὸ «δι' εὐχῶν», βλόγησε κι ἄρχισε νὰ μοιράζη τὰν τίδωρο.

Ὁ Γαβρίλης ἑτοιμάστηκε γιὰ τὸ λόγο. Ὁλα τὰ μάτια εἶχανε καρφωθῆ ἀπάνω του. Περιέργοι ὄλοι νάκούσουνε τί θὰ πῆ. Μὰ καὶ τί νάκούσουνε; Μπάς καὶ δὲν τοὺς τὰ εἶπε ὄλα οὗ κὺρ Ἀντώνης; Γιὰ τίς ἀμαρτίες τοὺς ἀλήθεια εἶχ' ἔρθει ἀφτός ὁ ἄθρωπος στὸ χωριό.

Ὁ Γαβρίλης ἄρχισε μὲ φωνὴ δυνατή. Μιλιά κανείς.

— Ὁ θὰ σὰς πῶ γιὰ τὰμπέλια σας. Ἀκούστε με καὶ θὰ ἔχετε κρασί. Δὲ θὰ μ' ἀκούστε; σταλιά μὴν περιμένετε. Ἀρρωστᾶνε καὶ τὰ δεντρικά σὰν τοὺς ἄθρώπους. Κ' οἱ ἄθρωποι καὶ τὰ δεντρικά σὰν ἀρρωστῆσουνε θέλουνε τὸ γιατρό τους. Γιατρός τους ὁ ἄθρωπος.

— Σώπα,— τοῦ κάνει ἀξαφνα ἀπὸ τὴν Ὁραία Πύλη, ὁ παπᾶ Γιάννης κόκκινος ἀπὸ τὸ θυμό του— ὅ, τι θέλει ὁ Θεός γίνεται.

Γυρίζει ὁ Γαβρίλης καὶ τοῦ λέει

— Ἀφσέ με, παπᾶ μου, νὰ μιλήσω.

Τώρα τὸ πλῆθος κινήθηκε σὰν κύμα. Μιά βοή ἔγινε.

— Δὲ θέλουμε νάκούσουμε τίποτα, φωνάζει ὁ δάσκαλος.

— Μωρὲ τί τὸν φυλάττε; βάζει μιὰ φωνὴ ἄγρια ὁ πᾶρδρος κουνώντας τὸ δάχτυλο.

— Ἀπάνω του, παιδιὰ, ἀκούγεται μιὰ φωνή, κι ὁ κὺρ Ἀντώνης πετάγεται ἀπὸ τὸ παγκάρι καὶ χύνεται ὀμπρός. Τὸ πλῆθος τὸν ἀκλουθᾶει. Ὁ Γαβρίλης σάστισε, τᾶχασε.

— Ὁξω, ὄξω, ρουλιούνται ὄλοι καὶ χούμηξαν κατὰ πάνω του.

— Ἀκούστε με, ἀδέρφια, φωνάζει ὁ Γαβρίλης, μὰ ἡ φωνὴ του πνίγεται στὴ βοή. Δὲ θέλουμε τίποτα νάκούσουνε. Θέλουνε νὰ τονὲ φᾶνε, νὰ τονὲ ψήσουνε. Πᾶει· δὲ θὰ γλυτώσῃ τὸν ἀρπαξᾶν. Μὰ τὴ στιγμὴ ἰκεῖνη ὁ Γαβρίλης βλέπει τὴν πόρτα τοῦ ἱεροῦ ἀνοιχτή. Χώνεται μέσα, ἀνοίγει μιὰ δεύτερη πόρτα καὶ δρόμο.

— Ἀφορισμό, βροντοφωνᾶει ὁ κὺρ Ἀντώνης.

— Ἀφορισμό, ἀφορισμό, ξαναλέει τὸ πλῆθος ξεφρενιασμένο.

νὰ σοῦ τὸ ξηγήσω αὐτὸ χωρὶς νὰ φανῶ ἀπίστευτος; Ἴσαμε μιὰ βραδιά, λέω, πού ἔνοιωσα ὅτι ἡ Λουκίλη ἔμελλε κι αὐτὴ νὰ πεθάνῃ. Εἶχε γίνει πολὺ γλυκιά, ἡ παλαιή της φύση φαίνονταν πῶς ξαφνίστηκε. Ὁ τόνος τῆς φωνῆς της ἄλλαξε καὶ μοῦ θύμιζε τὴ φωνὴ τῆς Ἐλενας. Καὶ τὸ πρόσωπό της ἐπίσης ἄλλαξε, τὰ χαρακτηριστικά της ἔγιναν πιὸ λεπτά, τὰ μάτια της πιὸ σκοτεινά καθὼς καὶ τὰ μαλλιά της. Δὲν εἶχε πιά καμιὰ ἀμφιβολία νὰ τὴν τρῶῃ. Ἡ Λουκίλη γινόταν ὅμοια μὲ τὴν πεθαμμένη, πού τὴν εἶχε βρῆσει! Σὲ μερικές στιγμὲς τοῦ ἀποφύγγου, νόμιζα, βλέποντάς της ἀπὸ ἀργαστῆρι μου, ὅτι ξαναβλεπα τὴν ἴδια τὴν Ἐλινα. Καὶ τότες ἔπασκα ἀκόμη περισσότερο, θυμούμενος τὴν προφητεία τῆς πεθαμμένης. Τώρα ἔνοιωσα καλὰ τὴ ζωὴ, ὅπως τὸ εἶχεν εἰπεῖ, τώρα προτοῦ νὰ εἶμαι καλλιτέχνης ἤμουν ἄνθρωπος, πού δεχόμουν ὄλους τοὺς πόνους ἔμελλε λοιπὸν ἕνα ξαναπάρῃ τὴν ἀληθινή της θέση καὶ ξαναρχόταν σ' ἐμὲ μ' αὐτὸν τὸν τρομερὸ κι ἀκατανόητο τρόπο; Μολοντοῦτο ἡ Λουκίλη ὠρα τὴν ὠρα γινόταν ἴδια μὲ κείνη, καὶ μαραινόταν.

Ἐνοιωσα τὸ λογικό μου νὰ χάνεται, τὴν καρδιά μου, νὰ κομματιάζεται. Ἐπερτα στὰ γόνατα τῆς Λουκίλης παρακαλῶντάς τη νὰ μὴν πεθάνῃ, βεβαιονότάς την ὅτι τήνε συχώρεσα, ὅτι θὰ εἶμαστε εὐτυχισμένοι, ὅτι δὲ μᾶς καταράστηκεν ἡ πεθαμμένη, ὅτι θὰ ζούσαμε σὰν ἄνθρωποι ἀπλοῖκοι καὶ καλοί. Μ' ἀκούε κλαίοντας γλυκὰ. Ἐκαὶ θάματα γιὰ νὰ τήνε σώσω, νὰ διαφαντίσω τὴ φωνή μου εὐτυχία ἀπὸ καινούργιο συντριμμό· τίποτε δὲ σταμάτησε τὴν προσταγή τῆς μοῦρας. Ἡ Λουκίλη ἐδοῦνε καὶ τὴ στιγμὴ πού θὰ χανόταν στὸ ἄπειρο, ψιθύρισε στοὐτί μου:

— Ναι νὰ τὸν ἀφορίσουμε, λέει ὁ παπᾶ Γιάννης.

Φοράει τὸ πετραχήλι. Διαβάζεται ὁ ἀφορισμός.

— Ἀφορισμένος, λέει ὁ παπάς.

— Ἀφορισμένος, λένε ὄλοι σὰν ἀπόφωνο.

**

Τὴν ἴδια βραδιά.

Ντάγ, ντάγκ, ντάγκ. Σημαίνει τρελλὰ ἡ καμπάνα τῆς ἐκκλησίας. Πέφτουνε ντουφεκιές. Βοή, τρεχάματα, ἀλλαλαγμός. Τί τρέχει; Πυρκαγιά. Τὸ σπίτι τοῦ Γαβρίλη καίγεται. Κάηκε ὄλο, πάει.

Εἶπανε μερικοὶ πῶς ἡ φωτιά εἶτανε βαλτή. Ἀναφέρανε μάλιστα καὶ τὸνομα τοῦ κὺρ Ἀντώνη, τοῦ ἐπίτροπου. Μὰ τίποτα δὲν ἀποδείχτηκε καὶ τὸ πᾶμα σκεπάστηκε. Ὁ κὺρ Ἀντώνης ὅπου στεκότανε εἶλεγε:

— Θεία δίκη, μωρὲ παιδιὰ.

Καὶ στὰ τελεφεταῖα τοὺς ἔκανε ὄλους νὰ τὸ πιστεύουνε.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

„ΜΟΥΣΜΟΥΛΗΣ“

(Ἕνας γκρεμὸς τῶν Παξῶν)

Ἀνάμεσ' ἀπὸ δυὸ γιγάντιους βράχους πού σὰν σκοποὶ φυλᾶν τὴν εἴσοδο τρομεροὶ κι' ἀκλόνητοι στὸ ἄγριο κύμα πού ἀνώφελα ζητάει νὰ τοὺς ξεθεμελιώσῃ, στρογγυλωτὰ προχωρεῖ ἀπὸ τὰ πλάγια τους ὁ πανύψηλος γκρεμὸς προσβάλλοντάς σὲ χάος σὰν ἕνα χαροξέσχισμα τῆς γῆς ἀπὸ τὸν ἄγριο ἀγῶνα τῆς μὲ τὰ στοιχεῖα.

Μουγγρίζει ἐδῶ τὸ κύμα χυνόμενο μὲς στὶς ὑπόγειες γρότες, μὲς στὶς μίνες πού ἀνοίξε στὰ σπλάχνα τοῦ γκρεμοῦ τρώγοντάς μὲ λύσσα τὰ σωθικά τῶν θεμελιῶν του, ἀφροσπάει πέρα τινάζοντας σὲ σύγχυσο κᾶτασπου ἀφροῦ τὸ ἀνίσχυρο στὴ σιδερένια ἀντοχὴ τοῦ βράχου θαλασσονέρο του.

Χτυπάει, χτυπάει ἀδιάκοπα, ἀκούραστο, ἀκατάβλητο, παίρνοντας ὄλο καὶ νεία ζωὴ ἀπὸ τ' ἀπέραντο, τ' ἀνεμοδαρμένο κανάλι τῆς Μάλτας κ' εἶναι μιὰ εἰκόνα τῆς ἀνυπόταχτης ζωῆς, τῆς ἄγριας ὑπομονῆς πού σκάφτει, σκάφτει ὄλοένα τὰ σωθικά τοῦ τρομεροῦ γκρεμοῦ γλύφοντας καὶ συντρίβοντάς τον ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, καταπίνοντας τ' ἀπο-

καμωμέν' ἀπὸ τὸν πόλεμο τσακίσματά του. Κι' ὄλο καὶ κερδίζει κάθε μέρα τὸ κύμα τὸ ἀνίσχυρο, τὸ μαλακὸ μὰ καὶ γεμάτο ζῶῃ, ἀπὸ τοὺς ἀτράνταχτους βράχους τοῦ γκρεμοῦ, τοὺς βράχους τοὺς στριναρένους μὰ νεκρούς.

Κι' ἀπάνω ἀπὸ τὴν ἄγρια κυριαρχία τῶν κυμάτων, ἀπάνω ἀπὸ τὸ ἔργο τῆς καταστροφῆς καὶ τοῦ ὀλέθρου, χαμογελάει ἡ ζωὴ περήφανη κι ἄγρια κι αὐτὴ, ἀξία κόρη τοῦ ἄγριου γκρεμοῦ.

Καὶ προβάλλει μυριοκλάδωτο, βαθυριζώμενο ἀπὸ τ' ἀσθεστώχωμα τὸ καταπράσινο καὶ κερνιουλούου διασμένο σπάρτο κι ὁ χνουδωτὸς ἀσφάκας κι ὁ ἀγκυθωτὸς ὁ βᾶτος κι ὁ ἀσμίλαγκας συμπλέχοντας τὰ πολυάγκαθα κλαριά τους, ἐκεῖ πού ἡ μανία τοῦ ἄγριου κυμάτου δὲν τὰ πιάνει, παρὰ μόνον ὁ ἄλμυροπικρός ἀφρός του καὶ μόνον οἱ ἄγριες θαλασσινὲς μπόρες σφυρίζουν ἀνάμεσὸ τους γυρεύοντας νὰ τὰ ξεριζώσουν, ν' ἀποσπάσουν ἀπὸ τὸν ἀκλόνητο ἐχθρὸ τους τὴ μόνη του ζωὴ.

Πλατεῖα τὰ πλάγια καὶ τὸ μέτωπο τοῦ γκρεμοῦ τὰ δέρνει ἡ μπόρα, τὸ μέτωπο τὸ διάπλατο π' ἀνοίγεται μὲ τὰ χαρακωμένα του ἐπίπεδα, μὲ τὰ πολυχρώματά του τὰ κομμάτια ἀνοιχτὸ βιβλίο στὸ γεωλόγο, δείχνοντας τὴν ἱστορία του, ἱστορία τῶν χιλιάδων αἰῶνων του, τὴν ἀπέραντή του νεότη καὶ τ' ἀτέλειωτα! γεράματά του.

Ὁ γλᾶρος μὲ τίς σταχτιές φτεροῦγες του καὶ τὸ ἄσπρο του τὸ σπῆθος πού τ' ἀνοίγει διάπλατα στὸν δυνατὸν ἀέρα, πούλι τοῦ φουρτουνιασμένου πελάου, σκίζει τὸ χάος τοῦ γκρεμοῦ καὶ τ' ἄγρια πετροχελίδονα χύνουν τὸ διαπεραστικό τους τρίλλο, τὸ θαλασσινὸ τραγοῦδι τους στὶς χαραμάδες τῶν βράχων, στὶς στερεόπλεχτες φωλιές τους, ἡ φτερουγίζοντας ὀλόκληρα χαλιβάκια στὸ βαθουλωτὸ ὕψος τοῦ γκρεμοῦ, σκίζοντας σὰν ἀστραπὴ τὸν ἀέρα μὲ τὸν ἀνοιχτὸ λάρυγγά τους ἀρπάζοντας ἕνα ζώψιο ἢ ἕνα φτερό.

Φωτίζει ὁ ἥλιος τὴν ψιλλὴ κορφή τοῦ γκρεμοῦ καὶ στὸ βάθος του ἀκόμη πιότερο σκοτεινιάζει μαυρογάλαζη ἡ θάλασσά του μὲ τὰ βραχοδαρμένα ἀφροστέφανά της καὶ ξεκολοθᾶει ἀπὸ τὴν ἀβγῆ ὡς τὸ ἡλιοβασίλεμα ὁ ἄγριος ἀγῶνας τοῦ ὑπερήφανου γκρεμοῦ μὲ τὸ λυσσάρικο τὸ κύμα, κι' ὅταν ἡ νύχτα κρύψει μὲ τὴ μαύρη καταχνιά της τὴ μαυρογάλαζη θάλασσα μὲ τ' ἀφροστέφανά της καὶ τὸν περήφανο γκρεμὸ μὲ τ' ἄγριο μεγαλεῖο του, ὅταν τὰ πετροχελίδονα κρυμμένα στὶς φωλιές τους δὲ χύνουν τὸ θαλασσινὸ τους τρίλλο στὸ χάος πού ὑψώνεται ἀπάνω ἀπὸ τὰ κύματα, ἀκούεται ἀκόμη ἀδιάκοπος ὁ ρόχος τοῦ κυμάτου πού κατακυυλάει καὶ κατατσακίζεται στοὺς ἄγριους βράχους καὶ τὸ ἄγριο μουγκρητό του στὶς ὑπόγειες μίνες ζητῶντάς νὰ ξεπετάξῃ στὸν ἀέρα τὸν τεράστιο γίγαντα καὶ νὰ κρύψῃ τὰ σιδερένια τὰ συντρίματά του μὲς στ' ἀχόρταγιά του στήθη, βαθεῖα, πολὺ βαθεῖα κάτω ἀπὸ τὸν ἄσπρο του ἀφρό.

Ἀθήνα—Φλεβάρη 905.

Θ. ΜΑΚΡΗΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Σ. ΛΙΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΘΟΛΟΓΟΣ ΝΕΥΡΟΛΟΓΟΣ

ΥΨΗΓΗΤΗΣ ΕΝ ΤΩ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩ

ΟΔΟΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 82

ΑΝΚΕΡΑ 3—5 Μ.